

**Åtgärdsprogram för bekämpning av grå
ekonomi och ekonomisk brottslighet
2024–2027**

Åtgärdsprogram 2024–2027

Arbets- och näringsministeriet fattade den 17 maj 2024 beslut om att tillsätta en beredningsgrupp för att uppdatera strategin och åtgärdsprogrammet för bekämpning av grå ekonomi och ekonomisk brottslighet (VN/13193/2024). Strategin och åtgärdsprogrammet har beretts av en sektorsövergripande beredningsgrupp underställd arbets- och näringsministeriet. I sitt arbete har beredningsgruppen tagit hänsyn till andra åtgärdsprogram som tangerar grå ekonomi eller ekonomisk brottslighet.

De mest centrala projekten med tanke på målen för strategin för bekämpning av grå ekonomi och ekonomisk brottslighet i Finland har valts ut för åtgärdsprogrammet 2024–2027. Åtgärdsprogrammet har 19 projekt som genomför strategins fyra huvudmål: 1) främja en sund konkurrens mellan företag och en rättvis arbetsmarknad, 2) förebygga grå ekonomi och ekonomisk brottslighet, 3) säkerställa verksamhetsförutsättningarna för myndigheter som bekämpar grå ekonomi och ekonomisk brottslighet, och 4) utveckla bekämpningen av grå ekonomi och ekonomisk brottslighet och myndighetsarbete.

Vid planeringen av projekten och de relaterade åtgärderna har utgångspunkten varit att verka med nuvarande myndighetsresurser. Största delen av projekten kan genomföras som tjänsteuppdrag. Tre projekt har helheter som kräver separat finansiering. Dessa projekt har dock planerats så att vissa helheter kan genomföras som tjänsteuppdrag. Endast ett projekt är helt beroende av finansiering. Projekten och deras finansieringsbehov presenteras i en sammanfattning efter de närmare beskrivningarna av projekten som en bilaga till åtgärdsprogrammet. Åtgärderna i detta program genomförs inom ramen för planen för de offentliga finanserna i den grad som de beviljade resurserna möjliggör det. Beslut om eventuell tilläggsfinansiering fattas separat genom förfarandena för planen för de offentliga finanserna och budgeten.

För uppföljningen av genomförandet av åtgärdsprogrammet ansvarar styrgruppen för bekämpning av grå ekonomi som leds av arbetsminister Arto Satonen. Verkställighetsgruppen för bekämpning av grå ekonomi och ekonomisk brottslighet, som tillsatts av arbets- och näringsministeriet, fungerar som beredningsorgan för styrgruppen. Respektive ministerium och myndighet ansvarar för genomförandet av enskilda projekt i enlighet med sitt ansvarsområde eller förvaltningsansvar. De huvudansvariga som utsetts för respektive projekt ansvarar för informationen om projekten i åtgärdsprogrammet och för relevanta samråd.

Innehåll

1	Vi främjar en sund konkurrens mellan företag och en rättvis arbetsmarknad	1
1.1	Bekämpning av ekonomiskt missbruk och effektiv upphandling inom välfärdsområdena	1
1.2	Regeringens proposition med förslag till lag om ändring av lagen om transportservice	3
2	Förebyggande av grå ekonomi och ekonomisk brottslighet	4
2.1	Ändring av bestämmelserna om momsregistrering	4
2.2	Sanktioner för tredje parter rapporteringsskyldighet utvecklas och en försummelseavgift för ogrundade ansökningar om återbäring av källskatt möjliggörs	5
2.3	Professionella assistenter och möjliggörare	7
2.4	Utredning av bolag som avförts ur handelsregistret	9
3	Vi tryggar verksamhetsförutsättningarna för myndigheter som bekämpar grå ekonomi och ekonomisk brottslighet	10
3.1	Bekämpning av grå ekonomi i situationer där man undviker utsökning – utredning av behov av att utveckla lagstiftningen så att den motsvarar förändringarna i verksamhetsmiljön	10
3.2	Säkerställande av Skatteförvaltningens tillgång till information	12
3.3	Utveckling av Skatteförvaltningens och Tullens befogenheter och granskningsrättigheter	13
3.4	Genomförande av lagändringarna relaterade till Enheten för utredning av grå ekonom	16
3.5	Förmånstagarregisteruppgifternas aktualitet och riktighet	18
3.6	Utveckling av Tullens analys och underrättelseanalys	19
3.7	Partiell reform av statsunderstödslagen	21
4	Vi utvecklar bekämpningen av grå ekonomi och ekonomisk brottslighet och myndighetsarbetet	22
4.1	Utredning av inrättande av ett boförvaltar- och utredarregister	22
4.2	Finlands förberedelser inför FATF:s femte bedömningsomgång och samordning av Finlands FATF-landsbedömning 2027–2028	23
4.3	Harmonisering och utveckling av registreringsförfaranden för utländska personer samt säkerställande av registeruppgifternas riktighet och effektivisering av tillsynen	25
4.4	Utveckling av internationellt myndighetssamarbete inom arbetarskyddet	28
4.5	Utvecklingsprojekt för myndighetssamarbete	29
4.6	Projekt för att förbättra återvinningen av brottslig vinning i bekämpningen av gängkriminalitet – Al Capone	31
	Bilaga 1. Sammanfattning av finansieringen	1

1 Vi främjar en sund konkurrens mellan företag och en rättvis arbetsmarknad

1.1 Bekämpning av ekonomiskt missbruk och effektiv upphandling inom välfärdsområdena

Projektets bakgrund och syfte

I juni 2023 inledde Konkurrens- och konsumentverket och Skatteförvaltningens bekämpning av grå ekonomi en mötes- och utbildningsrunda inom välfärdsområdena. Målet var att öka områdenas medvetenhet om olika fenomen och förfaranden inom grå ekonomi och ekonomisk brottslighet, såsom karteller, korruption, ogrundad fakturering och användning av svart arbetskraft. Utöver risker relaterade till grå ekonomi var teman för turnén konkurrens vid offentlig upphandling och möjligheter att uppnå besparingar genom noggrant genomförda upphandlingar. KKV:s upphandlingstillsyn har lämnat information om rutiner som bryter mot upphandlingslagen och relaterade risker. Arbetet har hittills bestått av möten med områdenas tjänstemannaledning och utbildning av upphandlingsexperter. KKV och Skatteförvaltningen har ökat regionernas kunskap om hur det går att identifiera dessa fenomen i sina upphandlingar och hur man kan förbereda sig för olika hot och risker. Den första fasen av rundan kommer att slutföras 2024.

I denna rapport föreslås en fortsättning på det arbete som utförts. Det pågår fortfarande stora förändringar i områdena, och verksamheten är utsatt för ett stort tryck, särskilt när det gäller ekonomin. Enligt KKV, Skatteförvaltningen och Polisen kan dessa förhållanden även föra med sig risker vars identifiering och förebyggande har betydelse för områdenas verksamhet och ekonomi. Det fortsatta arbetet fokuserar på förebyggande av grå ekonomi. Det fortsatta arbetet fokuserar också på upphandlingslagen och skapande av konkurrens vid upphandling.

Det finns många organisationsnivåer och personer involverade i upphandling inom områdena, och det har inte varit möjligt att nå alla under den första rundan. Följande målgrupper har valts ut för det nu föreslagna projektet: medlemmar i välfärdsområdesfullmäktige, mellanchefer och anställda som utför kontroll under kontraktperioden.

Många medlemmar i välfärdsområdets fullmäktige har beslutanderätt i de största upphandlingarna. Utifrån den information som erhållits från den första rundan deltar medlemmar i fullmäktige i allmänhet i beredning och beslutsfattande av stora upphandlingar. Därför är det motiverat att ta de nya fullmäktige som väljs 2025 som målgrupp för det fortsatta arbetet.

När det gäller välfärdsområdenas mellanledning som är involverad i beredning och genomförande av upphandlingar samt anställda som utför kontroll av kontrakt under kontraktperioden samt leverantörers fakturering och verksamhet bör de vara medvetna om tecken på missbruk.

Projektbeskrivning

Nya fullmäktige tillträder hösten 2025. Avsikten är att påbörja utbildningen av och diskussionerna med dem strax efter starten på den nya mandatperioden. Med tanke på genomslagskraften och växelverkan är det motiverat att anordna evenemangen på plats. För KKV:s del är huvudteman i denna kommunikation upphandlingslagens krav, karteller och konkurrensens betydelse för upphandling. För

skatteförvaltningens del är huvudteman fenomen och förfaranden inom grå ekonomi och ekonomisk brottslighet. Andra teman är bland annat bindningar och oetiskt beslutsfattande. För polisens del ligger fokus på dessa möten på att identifiera och förebygga korruption och ekonomiska brott.

Huvudteman i utbildningen av mellanledning som är involverad i förberedelser och genomförande av upphandlingar och de anställda som övervakar leverantörer och kontrakt under kontraktperioden är desamma som för välfärdsområdesfullmäktige. Dessa utbildningar och möten fokuserar på olika former av missbruk, riskbedömning och tecken på missbruk som är synliga för köparen. Evenemangen ordnas som möten eller online beroende på områdenas situation och behov.

Om tiden och resurserna för de myndigheter som deltar i projekt tillåter det kan det vara möjligt att ordna dessa evenemang även som webbseminarier eller genom att skapa onlinematerial för områdena.

Anknytning till regeringsprogrammet

I statsminister Orpos regeringsprogram konstateras att regeringen fortsätter sitt arbete för att bekämpa kringgående av skatt och grå ekonomi. Detta projekt är direkt kopplat till dessa mål. Eftersom arbetet är inriktat på välfärdsområdena påverkar projektet inte heller företagens administrativa börda.

Dessutom strävar regeringen efter betydande kostnadsbesparingar inom offentlig upphandling när det gäller offentlig tjänsteproduktion för att säkerställa tjänster av hög kvalitet. Ett av målen med arbetet som fokuserar på välfärdsområdena är lyckade konkurrensutsättningar som gynnar skattebetalarna. Lyckade upphandlingar förbättrar också verksamhetsmiljön för företagen.

Ansvarsinstanser och tidsplan

Konkurrens- och konsumentverket, Skatteförvaltningen och Polisen ansvarar för genomförandet av projektet. Projektet genomförs under verkställighetsgruppens mandatperiod. På grund av projektets karaktär är det sannolikt att arbetet fortsätter i någon form även efter mandatperioden för verkställighetsgruppen.

Konsekvensbedömning och uppföljning av konsekvenserna

Karteller höjer priserna avsevärt, vilket är en förlust för de offentliga köparna och försvagar deras ekonomi ytterligare. Kringgående av skatt minskar skatteuttaget och de offentliga finansernas finansieringsbas. Korruption, missbruk av behörighet och annat oetiskt beslutsfattande skadar upphandlande enheter och minskar förtroendet för offentligt beslutsfattande. Syftet med det planerade arbetet är att förbättra välfärdsområdenas förmåga att identifiera och förebygga missbruk. Om man lyckas öka konkurrensen i välfärdsområdenas konkurrensutsättningar uppnår områdena betydande besparingar, vilket delvis stöder regeringsprogrammets mål att välfärdsområdenas ökande kostnader.

Det är svårt att direkt bedöma konsekvenserna av projektets förebyggande arbete. Det är fråga om långsiktigt arbete vars konsekvenser konkretiseras på längre sikt i välfärdsområdenas upphandlingsverksamhet. Konsekvenserna av arbetet kan kartläggas i efterhand, till exempel genom enkäter och diskussioner med välfärdsområdena. Det är motiverat att tillsammans med välfärdsområdena söka efter metoder för uppföljning.

Resurser som behövs för genomförandet av åtgärden

KKV bedömer att ämbetsverket kan genomföra projektet i den föreslagna formen som tjänsteuppdrag. Detta kan dock påverkas av de minskningar av ämbetsverkets anslag som produktivetsprogrammet medför.

Skatteförvaltningen genomför projektet som tjänsteuppdrag enligt arbetssituation och tillgängliga resurser.

Detsamma gäller Polisens medverkan i genomförandet.

Information

Konkurrens- och konsumentverket, Skatteförvaltningen och Polisen ansvarar för information om projektet.

1.2 Regeringens proposition med förslag till lag om ändring av lagen om transportservice

Projektbeskrivning

I regeringsprogrammet finns en skrivning om genomförandet av ett lagstiftningsprojekt om taxitjänster. Målet för lagstiftningsprojektet är att stärka konsumenternas förtroende för taxitjänster, främja tillgången till taxitjänster, ta hänsyn till olika kundgrupper i hela landet samt stärka kontrollen av taxitrafiken och bekämpa grå ekonomi.

Konsekvensbedömning

Med tanke på bekämpningen av grå ekonomi är det viktigt att myndigheterna har tillgång till så standardiserad och enhetlig jämförelseinformation som möjligt om körda taxiresor. Med hjälp av jämförelseinformationen kan skattemyndigheten säkerställa att obligatoriska skatter och avgifter av skattenatur betalas för taxiresor. För att på ett korrekt sätt verkställa beskattningen och ordna redovisningen inom taxibranschen måste företagen kunna lämna tillförlitlig information om grunderna för omsättningen och de intäkter som bildas, dvs. de priser som tas ut av kunderna. För att informationen ska vara tillförlitlig måste den verifieras på ett sådant sätt att den inte kan manipuleras.

Man strävar också efter att främja bekämpningen av grå ekonomi indirekt med andra medel, till exempel genom att öka utbildning och att betrakta vissa brott som ett hinder för tillstånd. Det finns många föreslagna ändringar, och deras sammantagna konsekvenser för branschen kan vara betydande. Projektet bedömer de sammantagna konsekvenserna av de föreslagna ändringarna för tillgänglighet, prissättning, inträde i branschen och särskilt aktörer inom plattformsekonomin. Förslagen ökar den administrativa bördan för taxiföretagare och påverkar också myndigheternas verksamhet och kostnader.

Uppföljning av konsekvenserna

Uppföljningen av konsekvenserna har ännu inte preciserats i projektet.

Ansvariga

Kommunikationsministeriet.

Tidsplan

Regeringens proposition kommer att beredas som tjänsteuppdrag under hösten och vintern samt väntas vara ute på remiss våren 2025. Regeringen avser lämna propositionen till riksdagen under höstsessionen 2025.

Resurser som behövs för genomförandet av åtgärden

Projektet genomförs som tjänsteuppdrag vid kommunikationsministeriet, och de resurser som behövs för genomförandet av åtgärderna preciseras under beredningen.

Information

Kommunikationsministeriet ansvarar för informationen.

2 Förebyggande av grå ekonomi och ekonomisk brottslighet

2.1 Ändring av bestämmelserna om momsregistrering

Projektbeskrivning

Projektet utreder om det, i likhet med vissa andra EU-länder, är möjligt och ändamålsenligt att foga bestämmelser till den nationella momslagen om avförande av registrerade skattskyldiga från momsregistret på grund av missbruk av momssystemet. Syftet med ändringen är att förhindra avsiktlig och systematisk verksamhet relaterad till grå ekonomi.

Momsregistrering av en skattskyldig kan ge affärs- eller avtalspartner en uppfattning om en pålitlig aktör. Registrering kan också möjliggöra andra former av ekonomiskt missbruk, såsom orderbedrägerier. För aktörer inom grå ekonomi är FO-nummer och momsregistrering verktyg för att begå skattebedrägerier och andra bedrägerier. Den gällande nationella lagstiftningen om momsregistrering granskar förutsättningarna för registrering utifrån uppfyllandet av skattelagstiftningens materiella krav.

172 § De skattskyldiga införs i ett register över mervärdesskattskyldiga.

173 § Skatteförvaltningen inför den skattskyldige i registret från den tidpunkt då den skattepliktiga rörelsen inleds. Den skattskyldige kan likväl införas i registret redan från den tidpunkt då den börjar skaffa varor och tjänster för en skattepliktig rörelse.

174 § Skatteförvaltningen avför den skattskyldige ur registret från den tidpunkt då den skattepliktiga rörelsen har upphört. Den skattepliktiga rörelsen kan anses fortsätta så länge som näringsidkaren eller konkursförvaltningen säljer rörelsetillgångar som näringsidkaren har anskaffat.

Den anmälda verksamheten kan ibland vara helt fiktiv och uppfyller inte ens de materiella kraven för skattskyldighet. Ibland kan bedräglig verksamhet maskeras som normal skattepliktig verksamhet.

Bekämpningen av grå ekonomi har konstaterats vara mest effektiv när den genomförs proaktivt och i realtid så långt som möjligt. Det innebär bland annat att hålla momsregistret så fritt från bedrägliga

aktörer som möjligt. I anknytning till detta utreds om det i likhet med vissa andra EU-länder kan tas in bestämmelser i den nationella mervärdesskattelagen för avföring av registrerade skattskyldiga ur registret på grund av missbruk av momsregistret. Dessutom utreds om bestämmelserna kan förhindra att en skattskyldig aktör förs in i momsregistret när det finns objektiva skäl att misstänka att FO-numret kommer att användas bedrägligt. I detta sammanhang bör det också utredas om sådana lagändringar är förenliga med mervärdesskattedirektivet och EU-domstolens rättspraxis.

Konsekvensbedömning

Registertillsyn är Skatteförvaltningens mest kostnadseffektiva och heltäckande tillsynsform. Enligt en försiktig uppskattning av Skatteförvaltningen är den genomsnittliga skadan som orsakas av en bedräglig aktör 5 000 euro/månad.

Metoder för bedömning av konsekvenser

Man utreder om sådana lagändringar är möjliga och ändamålsenliga samt om de skulle vara förenliga med momsdirektivet och EU-domstolens rättspraxis.

Ansvariga

Finansministeriet och Skatteförvaltningen (arbets- och näringsministeriet).

Tidsplan

Under regeringsperioden 2024–2027.

Resurser som behövs för genomförandet av åtgärden

Genomförs som tjänstemannauppdrag.

Information

Ansvarigt ministerium.

2.2 Sanktioner för tredje parters rapporteringsskyldighet utvecklas och en försummelseavgift för ogrundade ansökningar om återbäring av källskatt möjliggörs.

Projektbeskrivning

Sanktioner för tredje parters rapporteringsskyldighet utvecklas genom att den övre eurogränsen för tredje parters försummelseavgift höjs, och 87 § i lagen om beskattningsförfarande upphävs. Vid utvecklingen tas hänsyn till EU-rättens inverkan på sanktioner. Dessutom bedöms påförande av försummelseavgift vid återbäring av källskatt enligt 11 § i lagen om beskattning av begränsat skattskyldig för inkomst när återbäringsansökan saknar grund, och vid behov genomförs därmed sammanhängande lagändringar.

Det är fråga om ett fortsatt projekt till tidigare projekt i bekämpningsprogram, där avsikten är att genomföra relevanta lagändringar. I projekt 3.3 i det tidigare handlingsprogrammet sammanställde Skatteförvaltningen en bedömningspromemoria som utredde möjligheten att effektivisera anmälnings-

och utredningsskyldigheten med sanktioner vid skatterevision och utvecklingen av administrativa sanktioner avseende tredje parter informationsskyldighet. I bedömningspromemorian konstaterades att sanktioner sannolikt inte skulle ha någon betydande inverkan på beteendet genom att effektivisera informations- och utredningsskyldigheten i skatterevisioner av grå ekonomi. På denna punkt framställdes inga utvecklingsförslag. I bedömningspromemorian identifierades dock utmaningar relaterade till tredje parter informationsskyldighet när det gäller att säkerställa tillgången till information. I anslutning till detta framställdes utvecklingsförslag, av vilka det viktigaste var att höja den övre gränsen för utomstående anmälares försummelseavgift i euro. Avsaknaden av administrativa sanktioner har lett till att betalning av påförda sanktioner kan vara mer fördelaktigt för den anmälningsskyldiga parten än att svara på informationsbegäran. De nuvarande sanktionerna säkerställer inte Skatteförvaltningens informationsbehov. Höjningen motiverades med det nationella uppdateringsbehovet och också med att Skatteförvaltningens försummelseavgift för utomstående anmälare delvis skyddar skyldigheter som grundar sig på EU-rätten. De administrativa sanktionerna och sanktionssystemet baserade på EU-rättsliga skyldigheter omfattar (bl.a. DAC 7- och DAC 8-direktiven) att administrativa sanktioner ska vara effektiva, proportionella och avskräckande. I bedömningspromemorian föreslogs dessutom att 87 § i lagen om beskattningsförfarande skulle upphävas i samband med utvecklingen av regleringen av försummelseavgifter. En tredje parts försummelse att lämna information bestraffas med böter enligt 87 § i BFL.

Ett annat utvecklingsbehov enligt bedömningspromemorian är möjliggörande av administrativa sanktioner i återbäring av källskatt enligt 11 § i lagen om beskattning av begränsat skattskyldig för inkomst. Om för mycket källskatt har tagits ut av dividend-, ränte- eller royaltyinkomst, kan en begränsat skattskyldig inkomsttagare ansöka om återbäring av källskatt hos Skatteförvaltningen i Finland efter betalningsåret. Om en kund dock ansöker om återbetalning av källskatt från Finland utan grund är det i dagsläget inte möjligt att påföra en administrativ sanktion. Ogrundade ansökningar av återbäring leder därför inte till andra sanktioner än avslag på ansökan. Återbäringsbedrägerier kan uppfylla vissa brottsrekvisit, men i praktiken har ansökningar som gjorts av en aktör i utlandet sällan lett till straffrättsliga processer.

Om skattemyndigheten kunde påföra en försummelseavgift skulle det sannolikt minska såväl antalet rent ogrundade ansökningar som även antalet slarviga ansökningar. Detta kan därför antas medföra åtminstone vissa förebyggande konsekvenser. Det finns till exempel sanktionsbestämmelser som gäller momsåterbäring och punktskatter.

I praktiken kan det vara en utmaning att uppbära försummelseavgifter av utländska aktörer. I allmänhet är sökandena dock stora finansinstitut, från vilka det i princip bör vara möjligt att uppbära försummelseavgifter.

I projektet bedöms vilka lagändringar som är motiverade och bereds och genomförs relevanta lagändringar.

Konsekvensbedömning och metoder för bedömning av konsekvenserna

Det förväntas att utomstående anmälare i högre grad kommer att besvara informationsförfrågningar. När det gäller ogrundade ansökningar om återbäring av källskatt har försummelseavgiften en förebyggande effekt. I största allmänhet medför utvecklingen av sanktioner också direkta fiskala konsekvenser. Det är möjligt att bedöma konsekvenserna utifrån statistik över försummelseavgifter som påförs utomstående anmälare och för ogrundade återbäringsansökningar.

Ansvariga

Finansministeriet och Skatteförvaltningen.

Tidsplan

Under regeringsperioden 2024–2027.

Resurser som behövs för åtgärden

Åtgärden genomförs som tjänsteuppdrag. Skatteförvaltningen ansvarar för konsekvensbedömningarna och finansministeriet för lagstiftningen.

Information

Finansministeriet, Skatteförvaltningen.

2.3 Professionella assistenter och möjliggörare.

Projektbeskrivning

Projektet utvecklar förebyggande av professionella medhjälpare verksamhet och en uppsättning åtgärder som syftar till detta i enlighet med OECD:s rekommendationer. Man deltar aktivt i pågående internationella utvecklingsprojekt relaterade till ärendet. Man fortsätter det nationella myndighetssamarbetet relaterat till professionella medhjälpare. Man bedömer lagstiftningens tillräcklighet och ändamålsenlighet, inklusive nationella regler för informationsutbyte och internationellt utbyte av skatteinformation. Man utvecklar tillsynsmyndigheternas och även den privata sektorns medvetenhet om professionella medhjälparens roll på nationell nivå. Man bedömer utvecklingsmöjligheterna för informationsutbyte mellan myndigheter och privata aktörer.

Med professionella medhjälpare avses personer med en viss yrkeskompetens som genom att utnyttja sin kompetens samt sina strukturer och nätverk underlättar grov ekonomisk brottslighet.

Arrangemang som underlättats av professionella medhjälpare har orsakat de mest skattemässigt och socialt betydelsefulla skattebrotten och andra ekonomiska brotten i vår tid (Panama- och Paradisläckan, cum/ex-bedrägerier etc.). Utöver internationella fall pågår även betydande nationella utredningar. Exempel på skadliga fenomen som möjliggörs av professionella medhjälpare är "terminalvård" av företag och andra bedrägliga arrangemang vid insolvens, konkurs eller boutredning; handel med färdigt etablerade företag; källskattespekulation och dividendtvätt; storskalig exploatering av illegal utländsk arbetskraft; bedräglig användning av konstgjorda företagsstrukturer, truster och offshoreföretag; sammanställning av falska finansiella data och falska transaktioner; utnyttjande av virtuella valutor och

andra blockkedjebaserade tillgångar för bedrägliga ändamål och utnyttjande av finanssektorn för att skala upp bedrägerier.

Tillsyns- och styråtgärder riktade mot professionella medhjälpare är ett kostnadseffektivt sätt att bekämpa skatte- och ekonomirelaterad brottslighet, eftersom det gör det svårt för brottslingar att komma in i till exempel sofistikerade skattebedrägeristrukturer och därmed minskar den ekonomiska brottsligheten på det stora hela.

Målet för projektet är att öka förståelsen av professionella medhjälparens roll och att skaffa kunskap om metoder för att identifiera professionella medhjälpare. Avsikten är att utveckla indikatorer och använda analyser för att identifiera professionella medhjälpare och utnyttja internationellt samarbete. Målet är också att utreda möjliga lagstiftningsmedel, inklusive eventuella luckor i informationsutbytet, att ingripa i professionella medhjälparens verksamhet och utarbeta relevanta handlingsplaner för att motarbeta och förhindra medhjälparens verksamhet, både nationellt och i gränsöverskridande situationer. Ett annat mål är att involvera aktörer inom den privata sektorn i det förebyggande arbetet och på ett mer allmänt plan öka medvetenheten om fenomenet, även inom myndighetsområdet.

Olika typer av professionella medhjälpare kräver olika åtgärder, från skärpt tillsyn till ökad information och kunskap. Kommunikation och utbildning spelar en central roll när det gäller att ingripa i professionella medhjälparens verksamhet.

Konsekvensbedömning

Betydande konsekvenser förväntas av ingripande i arrangemang och aktörer inom finanssektorn och andra så kallade manschettbrott till exempel med hjälp av maktmedel och även kommunikation. Påverka attityder och identifiera aktörer även i okonventionell grå ekonomi. Mer information kan också påverka till exempel studerandes attityder. Samarbete med den privata sektorn kan påverka utvecklingen av företagets organisationskultur. Projektet strävar efter att förebygga, identifiera och utreda skattebrott och andra ekonomiska brott som möjliggörs av professionella medhjälpare mer effektivt.

Metoder för bedömning av konsekvenserna

- Konsekvenser för professionella medhjälpare med hög risk och högriskbranscher med hjälp av analys.
- Bekämpningens omfattning, utveckling av riskhantering och exaktare val av tillsynsobjekt.
- Identifiering av nya fenomen och gärningssätt.
- Samarbete med aktörer inom den privata sektorn.
- Internationella jämförelser.

Ansvariga

Skatteförvaltningen, inrikesministeriet, centralkriminalpolisen, Tullen, Åklagarmyndigheten, Konkursombudsmannens byrå, Finansinspektionen, Regionförvaltningsverket, finansministeriet.

Tidsplan

2024–2027.

Resurser som behövs för åtgärden

Genomförs som tjänstemannauppdrag, kräver också olika myndigheters kommunikationsåtgärder som ett verktyg för att påverka olika intressenter. Ett nationellt myndighetsnätverk finns och leds av Skatteförvaltningen.

Information

Skatteförvaltningen och andra deltagande myndigheter och ministerier.

2.4 Utredning av bolag som avförts ur handelsregistret

Projektbeskrivning

Målet för utredningsprojektet är att identifiera bestämmelser och myndighetsförfaranden som orsakar centrala problem relaterade till bolag som avförts ur handelsregistret och att utarbeta konkreta förslag för att åtgärda problemen.

PRS avför bolag som har lagt ner verksamheten eller försummar sina rapporteringsskyldigheter ur handelsregistret. Det finns problem relaterade till bolag som avförs ur handelsregistret på initiativ av PRS och deras juridiska status. Ett bolag som avförts ur handelsregistret har rättsförmåga men inte rättshandlingsförmåga. Ett bolag kan till exempel äga egendom men i regel inte företa rättshandlingar för att förvärva mer egendom eller sälja befintlig egendom. Företrädarna för det avregistrerade bolaget kan endast vidta sådana åtgärder som är nödvändiga för att betala bolagets skulder eller bevara värdet av bolagets tillgångar.

Rättsverkningarna till följd av införande i handelsregistret regleras på ett heltäckande sätt, men rättsverkningarna till följd av avföring ur handelsregistret regleras inte entydigt, vilket leder till olika tolkningsproblem vad gäller övriga (såsom skatterelaterade) skyldigheter, ansvar och andra rättigheter för ett bolag som avförs ur registret. Enligt rättspraxis förblir ett ur registret avfört bolag fortfarande ett bolag och exempelvis kan förtäckt dividend till aktieägare beskattas även för den tid då bolaget inte har varit registrerat i handelsregistret. Ett bolag som avförts ur handelsregistret kan inte registreras i momsregistret eller i Skatteförvaltningens andra register. Den faktiska aktören som har företagit rättshandlingarna ska registreras som skattskyldig.

Att ett företag som avförts från handelsregistret är inaktivt gentemot den myndighet eller det organ som för det offentliga registret innebär inte alltid att verksamheten faktiskt upphör och fel och brister i registeranteckningarna hindrar inte alltid verksamheten, även om de har rättsverkningar. PRS kan även avföra ett verksamt bolag ur handelsregistret om det inte lämnar in sina bokslut eller underrättar sina förmånstagare inom den utsatta tiden. Skatteförvaltningen kan dock inte avsluta kundrelationen för ett företag som avförts ur handelsregistret, om kunden till exempel äger fastigheter eller lägenheter. Risken är att fastigheter eller lägenheter fortsättningsvis används för att förvärva inkomst, samtidigt skattedeklarationer och betalning av skatter försummas. En del företag fortsätter också affärsverksamheten utanför registren efter att ha avförts ur handelsregistret. En utmaning är också bolag som har återförts in i handelsregistret efter avförande och inte på eget initiativ söker sig till Skatteförvaltningens register på nytt.

Den utredning/rapport som sammanställs av Enheten för utredning av grå ekonomi ger stöd för observationerna av att företag som avförts ur handelsregistret på initiativ av PRS är förknippade med

risker för grå ekonomi, och avregistreringar från handelsregistret på initiativ av PRS ökar myndighetsarbetet, till exempel när det gäller Skatteförvaltningens registrering och skattetillsyn.

Konsekvensbedömning

Med hjälp av de förslag som utredningsprojektet tar fram kan nödvändiga förslag till ändringar av lagstiftning och myndighetsförfaranden genomföras. Ändringarna rättar till problemen relaterade till bolag som avförts ur handelsregistret och deras rättsliga status: de förhindrar missbruk, gör det möjligt för företagens ansvariga personer att agera korrekt och effektiv myndighetstillsyn. Konsekvenserna kan bedömas med hjälp av statistik eller med enkäter riktade till myndigheterna.

Ansvariga

Patent- och registerstyrelsen, Skatteförvaltningen, Utsökningsverket, Sysselsättningsfonden.

Tidsplan

Genomförande 2025–2026.

Resurser som behövs för genomförandet av åtgärden

Genomförs med myndigheternas befintliga resurser.

Information

Patent- och registerstyrelsen, Skatteförvaltningen, Utsökningsverket, Sysselsättningsfonden.

3 Vi tryggar verksamhetsförutsättningarna för myndigheter som bekämpar grå ekonomi och ekonomisk brottslighet

3.1 Bekämpning av grå ekonomi i situationer där man undviker utsökning – utredning av behov av att utveckla lagstiftningen så att den motsvarar förändringarna i verksamhetsmiljön

Bakgrund

Bestämmelserna i utsökningsbalken har hamnat på efterkälken, särskilt när det gäller digitalisering och nya fenomen. Dessutom har internationaliseringen av verksamheten och överföringen av gäldenärens betalningar till utländska banker och betalningsförmedlingstjänster blivit en betydande utmaning i utsökningens verksamhetsmiljö under de senaste åren, vilket gör det svårare att få information och försvagar verkställighetens effektivitet.

I utsökningens analysprojekt har tolkningsoklarheter observerats när det gäller möjligheten att använda kontotransaktionsdata för olika fenomenutredningar.

Den gällande regleringen har visat sig vara öppen för tolkning även när det gäller utbyte av information mellan myndigheter, till exempel utlämnande av uppgifter på eget initiativ till utsökningsmyndigheten.

Högsta domstolen ansåg i sitt avgörande 2023:24 att polisen inte hade befogenhet att på eget initiativ informera utskökningsmyndigheten om de tillgångar som beslagtogs hos en person.

Förhållande till regeringsprogrammet

Enligt statsminister Petteri Orpos regeringsprogram ska bekämpningen av grå ekonomi och ekonomisk brottslighet effektiviseras i utskökningsförfarandet. I regeringsprogrammet konstateras att det under regeringsperioden utreds vilka medel som kan användas för att effektivare än för närvarande ingripa när någon försöker undvika utskökningsarbete. Utskökningsverkets utredningsarbete är en preliminär utredning för justitieministeriets regeringsprogramprojekt som startar 2025.

Projektbeskrivning

Syftet är att utarbeta en utredning som främst utvärderar lagstiftningsåtgärder som möjliggör effektivare ingripande i undvikande av utskökningsarbete. Föremålen för bedömningen är de ändringar av utskökningsbalken som behövs för att uppnå målet, såsom regleringen av utmätningens tillgång till information och konstlade arrangemang. Dessutom utreds om det finns hinder för att utnyttja analys fullt ut i lagstiftningen.

Justitieministeriet ansvarar för främjandet av projektet enligt regeringsprogrammet, men vid behov stöder Utskökningsverkets utredningsarbete beredningen av ärendet.

Det är alltså fråga om ett utredningsprojekt.

Konsekvensbedömning

Projektet främjar utskökningsförfarandets rättvishet, tillgodoseendet av rättsskydd och bekämpningen av grå ekonomi och ekonomisk brottslighet.

Uppföljning av konsekvenserna

Uppföljningen av konsekvenserna har ännu inte preciserats i projektet. Det är fråga om ett utredningsprojekt som senare kan leda till lagändringar. Det är möjligt att bedöma konsekvenserna efter eventuella lagändringar, till exempel genom antalet åtgärder som genomförs av Utskökningsverkets särskilda verkställighet och indrivningsresultat.

Ansvariga

Utskökningsverket ansvarar för projektet och samarbetar med justitieministeriet i genomförandet.

Tidsplan

2024–2025.

Resurser som behövs för genomförandet av åtgärden

Projektet genomförs som tjänsteuppdrag vid Utsökningsverket, och de resurser som behövs för genomförandet preciseras under beredningen.

Information

Utsökningsverket.

3.2 Säkerställande av Skatteförvaltningens tillgång till information

Projektbeskrivning

Skatteförvaltningens tillgång till information ska säkerställas så att Skatteförvaltningen har ett tillräckligt informationsunderlag vid förrättande av beskattningen och skattekontrollen. Med ett tillräckligt informationsunderlag säkerställs utöver skatteintäkter också jämlik beskattning och likvärdigt bemötande av skattskyldiga.

Säkerställandet av tillgången till information gäller i synnerhet tredje parter skyldigheter att lämna information. Utöver den ekonomiska verksamhetsmiljön har även lagstiftningsmiljön förändrats, och de nuvarande lagstiftningslösningarna kring informationsskyldighet garanterar inte användningen av uppgifter som är relevanta för beskattningen, även om det är information om ekonomisk verksamhet. Detta gäller i första hand jämförelsegranskningar av finansiella institut och möjligheten att övervaka fullgörande av rapporterings- och omsorgsskyldigheter relaterade till internationella åtaganden (FATCA, CRS och DAC2). I projektet bedöms dessutom på ett allmänt plan behovet av att stärka tredje parter särskilda anmälningsskyldigheter, så att de begränsningar av användningen av information som definieras på annat håll i lagstiftningen inte begränsar användningen av information om ekonomisk verksamhet i beskattningen.

I dag begränsar särskilt de nationella tolkningarna av dataskyddsregleringen genomförandet av tredje parter anmälningsskyldigheter. Rättegångar på grund av bestridande av anmälningsskyldighet pågår i årtal och innebär ofta att tiden för rättelse av beskattningen löper ut innan ett avgörande nåtts. För närvarande har Skatteförvaltningen inte möjlighet att effektivt övervaka gränsöverskridande ekonomisk verksamhet och identifiera riskbehäftade fenomen ur beskattningens perspektiv. Detta orsakar ett skattefel på cirka 100 miljoner euro årligen.

Konsekvensbedömning

Effektivare skattetillsyn, ökning av skatteintäkterna med uppskattningsvis 100 miljoner euro.

Ansvariga

Finansministeriet, Skatteförvaltningen.

Tidsplan

Främjande och genomförande 2024–2027.

Resurser som behövs för åtgärden

Genomförs som tjänstemannauppdrag.

Information

Finansministeriet, Skatteförvaltningen.

3.3 Utveckling av Skatteförvaltningens och Tullens befogenheter och granskningsrättigheter

Projektbeskrivning

Projektet bereder relevanta lagförslag för att uppdatera Skatteförvaltningens och Tullens befogenheter och granskningsrättigheter. Förslagen till bestämmelser ska beredas på ett sådant sätt att lagstiftningen möjliggör användning av en digital forensisk funktion vid skatterevisioner som utförs av Tullen och utveckling av denna funktion vid Skatteförvaltningen.

Det är fråga om ett fortsatt projekt till tidigare projekt i bekämpningsprogram, där avsikten i första hand är att bereda relevanta lagändringar. Ändringar av lagstiftning och andra normer på lägre nivåer baserar sig på tidigare rapporter och bedömningspromemorior. I projekt 3.3 i det tidigare åtgärdsprogrammet (2020–2023) gjordes en omfattande utredning av befogenheternas tillräcklighet för skatterevisioner vid Skatteförvaltningen och Tullen. I projektet utarbetades en bedömningspromemoria vid Skatteförvaltningen och Tullen som beskrev nuläget för Skatteförvaltningens skatterevision och Tullens företagsgranskning, problem som konstaterats i nuläget och utvecklingsförslag. Dessutom utarbetades en slutrapport om den utredning som samordnats av finansministeriet och i vilket det föreslogs att Skatteförvaltningens och Tullens befogenheter att utreda grå ekonomi skulle utökas.

Den verksamhetsmiljö där skatterevisioner genomförs har förändrats väsentligt sedan revisionsbestämmelserna utfärdades. I bekämpningen av grå ekonomi anknyter utmaningarna särskilt till den snabbt framskridande digitaliseringen av ekonomin och myndigheternas förmåga att upptäcka och bekämpa de problem den medför. Transformerings av ekonomiförvaltningens material till digitalt format skapar egna utmaningar vad gäller tillgången till information, eftersom den tekniskt sett kan placeras på väldigt olika platser och digitalt i mycket olika format (molntjänst, servrar, diverse andra elektroniska upptagningar och lagringsplattformar, smarttelefoner etc.). På grund av förändringarna i verksamhetsmiljön möjliggör den nuvarande lagstiftningen inte en effektiv skatterevision av grå ekonomi. De nuvarande revisionsbefogenheterna säkerställer inte tillräckligt den tillgång till uppgifter som ovan nämnda myndigheters skatterevisioner av grå ekonomi kräver, eftersom skattskyldiga ofta inte fullgör sin skyldighet att medverka. På basis av tidigare utredningar är den skattskyldiges verifierings- och utredningsskyldighet, som enbart baserar sig på frivillighet, föråldrad och otillräcklig. Problemen med att få åtkomst till materialet för revision kommer sannolikt att öka och därför bör befogenheterna omprövas. Skatterevisionsmyndigheternas befogenheter har också släpat efter jämfört med andra nationella myndigheter i till exempel Sverige och Norge eller internationellt.

I det tidigare projektet föreslogs att Skatteförvaltningens och Tullens skatterevisionsbefogenheter skulle utökas genom att stifta en särskild lag om myndighetens rätt att säkra bevis vid skatterevisioner. De nya befogenheterna kunde bli tillämpliga vid revisioner som klassificeras som skatterevisioner av grå ekonomi, där allvarliga överträdelse av skatte- eller tulllagstiftningen misstänks. Om villkoren för utövning av de nya befogenheterna skulle föreskrivas exakt avgränsat genom lag. I den särskilda lagen

ingår de allmänna kriterierna för lagens tillämpningsområde och bevissäkring samt de nya befogenheter som Skatteförvaltningen och Tullen får. Befogenheterna får endast utövas i undantagssituationer, dvs. i praktiken i riskbaserade skatterevisjoner av grå ekonomi som utförs av Skatteförvaltningen och Tullen, och de kan inte utövas vid vanliga administrativa skatterevisjoner som utförs av dessa myndigheter. Bevissäkring är också i princip alltid ett sekundärt medel vid revisioner av grå ekonomi.

Bevissäkring innebär inhämtande av skatterevisionsmaterial utan medverkan av den skattskyldige, om de i lagen föreskrivna förutsättningarna för bevissäkring uppfylls. Om förutsättningarna för bevissäkringsförfarandet uppfylls kan Skatteförvaltningen och Tullen åberopa revisionsrätten, sökning, kopiering och tillfälligt beslag av material samt identitetskontroll. Rätten att säkra bevis skulle därför omfatta så kallade administrativa tvångsmedel på samma sätt som i Sverige och Norge.

En förutsättning för en trovärdig skattetillsyn är att den behöriga myndigheten har till sitt förfogande effektiva medel för att avslöja och utreda grå ekonomi och ekonomisk brottslighet. Utredningar i realtid är resurskrävande, och även andra brott relaterade till grå ekonomi, såsom miljöbrott, arbetsrelaterad diskriminering och människohandel samt livsmedelsförfalskning, konkurrerar om polisens resurser. I praktiken har antalet realtidsärenden i Skatteförvaltningens bekämpning av grå ekonomi och Polisens utredning av ekonomiska brott rasat till en tredjedel av vad det var, och det finns ingen förbättring i sikte – tvärtom fortsätter utredningen av ekonomiska brott att släpa efter och situationen blir hela tiden värre. Samma trend observeras även av andra myndigheter som utreder ekonomiska brott. Samtidigt splittras objekten. Utredningen i realtid fokuserar inte längre så mycket på enskilda stora objekt, utan snarare på kluster av objekt och en nätverksliknande aktivitet, vars omfattning ofta avslöjas först när fallet utreds. Utredningen är tidskrävande och blir ännu mer krävande när fallen blir mer komplexa. Målet för utvecklingen av befogenheterna är att behovet av myndighetssamarbete på grund av utgångspunkterna för skatterevisjoner av grå ekonomi ska minska. Befogenheterna förbättrar inhämtandet av material och bevisföringen vid utredning av fall inom grå ekonomi. Bevisningen kan bli bättre till exempel i utredningen av följande ärenden, beroende på behörig myndighet:

- den faktiska karaktären hos de affärsrelaterade arrangemangen
- utredning av de faktiska aktörerna och inriktning av beskattningen på rätt skattskyldiga
- omständigheter relaterade till fastställande av fast driftställe
- dokument med felaktigt innehåll, inklusive kvittohandel
- utredning av kassaflöden (t.ex. kontanter, användning av olika nya betalningssätt och -applikationer, virtuella valutor och neobanker)
- svart lön och svart arbetskraft med eventuell tidsbokföring
- manipulering av kassasystem
- professionella medhjälpare och möjliggörare.
- inkomster från plattformsekonomi
- användningen av artificiell intelligens i arrangemang som syftar till kringgående av skatt
- missbruk av identiteter
- faktiska transaktioner inom internationell handel
- försök att kringgå sanktioner

I synnerhet utmaningarna relaterade till användningen av artificiell intelligens (falska eller förfalskade bokföringsuppgifter, inmatning av felaktig information) och användningen av nya betalningsplattformar och applikationer (neobanker, egna penningöverföringsmekanismer) utmanar Tullens och Skatteförvaltningens möjligheter att utreda ärenden.

Inom grå ekonomi skulle information om objekt därför bättre kunna inhämtas från den skattskyldige själv, vilket vore en väsentlig förbättring jämfört med nuläget, där beskattningen nästan uteslutande måste baseras på uppgifter som erhållits från tredje parter. Däremot skulle behovet av att tillämpa uppskattad beskattning minska när informationen skulle vara bättre tillgänglig och beskattningen kunde baseras på information som är mer tillförlitlig i beskattningshänseende och grunda sig på verkliga affärstransaktioner. Beskattningen skulle också kunna riktas bättre mot rätt skattskyldiga. Skatteklarstaxa kunde i sin tur användas oftare som ett verktyg när verksamheten bättre kan utredas. Genom att utveckla befogenheterna kan dessutom bättre information erhållas om nya arrangemang som syftar till kringgående av skatt. Informationen kan utnyttjas till exempel genom att förbättra riskhantering och tillsyn. Förbättrad kvaliteten på skatterevisorer återspeglas också i den straffrättsliga processen.

För de aktörer inom grå ekonomi som i dag kan låta bli att medverka i skatterevisorer skulle de nya befogenheterna däremot fungera som ett incitament att på eget initiativ lämna in material till skattemyndigheterna. Detta beror på att skattskyldiga kan känna att det är ett bättre alternativ att själv lämna materialet till skattemyndigheten än att utsättas för administrativa tvångsmedel. Eftersom försummelse av skyldigheten att medverka inte leder till påföljder i den administrativa processen enligt den gällande lagstiftningen, kan en skattskyldig föredra att inte lämna in material.

Målet för utvecklingen av befogenheterna är inte att ändra det nuvarande skatterevisionsförfarandet eller utgångspunkten att skatterevisorer ska basera sig på revisionsobjektets skyldighet att medverka. Syftet är inte heller att förändra samarbetet med polisen och andra förundersökningsmyndigheter, dvs. revisioner i realtid kommer fortfarande att genomföras, om den behöriga förundersökningsmyndigheten har resurser för detta. Bestämmelserna om bevissäkring blir endast tillämpliga i exceptionella situationer, och de tillämpas inte på dem som agerar korrekt. Bevissäkringen kan därför anses tillföra ytterligare ett procedursteg i skatterevisionsprocessen under vissa omständigheter, men i övrigt ändrar den inte skatterevisionsprocessens karaktär som administrativt förfarande eller i övrigt dess förlopp.

Utvecklingen av befogenheterna möjliggör uppbyggnaden av en digital forensisk funktion vid Skatteförvaltningen. Uppbyggnaden av funktionen är kritisk för att söka och kopiera material som behövs för skatterevisorer från digitalt material. Dessutom bör hänsyn tas till nuläget, resurserna och arbetsmängden i Polisens verksamhet för förebyggande av ekonomiska brott som inte kan lösas i tillräcklig omfattning för att behovet av att utöka Skatteförvaltningens befogenheter och revisionsrättigheter inte skulle vara motiverat. Behovet av att utveckla digital forensisk förmåga vid Skatteförvaltningen är akut och behövs också ur andra synpunkter än bekämpning av grå ekonomi (t.ex. hot skapade av artificiell intelligens). Utvecklingen av verksamheten förutsätter ett politiskt beslut, ändring av lagstiftningen och separat finansiering.

Förundersökningsmyndigheterna, inklusive polisavdelningen vid inrikesministeriet, har uttryckt sitt stöd för att uppdatera Skatteförvaltningens befogenheter och revisionsrättigheter och utveckla digital forensisk förmåga på grund av den pågående överbelastningen inom utredning av ekonomisk brottslighet och de snabba förändringarna i den operativa miljön. Någon annan lösning finns inte i sikte, och läget förvärras hela tiden. Ärendet medför också konsekvenser för den inre säkerheten.

Behovet av att öka resurserna och kompetensen relaterade till Tullens redan befintliga digitala forensiska funktion kommer att utredas medan projektet fortskrider. I dag kan Tullen utnyttja digital forensisk teknik med förundersökningsmyndighetens befogenheter, men det finns ett lika stort behov av digital forensisk teknik i den administrativa skatterevisionsprocessen inom Tullen såväl som vid Skatteförvaltningen.

Projektet bereder relevanta lagförslag för att uppdatera Skatteförvaltningens och Tullens befogenheter och granskningsrättigheter. Beslut kommer att fattas separat om att lämna lagändringarna till riksdagen och implementera den digitala forensiska funktionen.

Konsekvensbedömning

Förbättring av kvaliteten på skatterevisjoner av grå ekonomi genom mottagandet av material i olika former, minskning av mängden beskattning enligt uppskattning, effektivisering av verksamheten och påskyndande av processen (dessutom direkta konsekvenser även på utredningar av ekonomiska brott, i form av skatterevisionsrapporter av bättre kvalitet).

Ansvariga

Finansministeriet, Skatteförvaltningen, Tullen, justitieministeriet.

Tidsplan

Främjande och genomförande 2025–2027.

Resurser som behövs för åtgärden

Lagberedningen sker som tjänsteuppdrag (Skatteförvaltningen, Tullen, finansministeriet, inrikesministeriet, justitieministeriet).

Inrättandet av en digital forensisk funktion kräver separat finansiering. Enligt en preliminär uppskattning kommer inrättandet att orsaka förberedelse- och investeringskostnader på 1 182 000 euro. Efter inrättandet uppskattas de årliga verksamhetskostnaderna uppgå till 2 773 000 euro. Uppskattningen inkluderar personalkostnader och andra anskaffningskostnader, som består av bland annat anskaffning av programvara, licenser, utrustning som behövs i den digitala forensiska funktionen samt laboratorium och lokaler och lagringskapacitet.

Information

Finansministeriet, Skatteförvaltningen/Kommunikation, Tullen, inrikesministeriet, justitieministeriet.

3.4 Genomförande av lagändringarna relaterade till Enheten för utredning av grå ekonom

Projektbeskrivning

Behoven av ändringar av befogenheterna hos Enheten för utredning av grå ekonomi har kartlagts av finansministeriets skatteavdelning och Enheten för utredning av grå ekonomi vid Skatteförvaltningen.

I utredningen konstaterade följande ändringsbehov i lagstiftningen:

1. Utvidgning av utredningsenhetens verksamhetsområde till alla fysiska personer (för närvarande omfattar verksamhetsområdet utöver organisationer endast så kallade organisatoriska personer såsom ägare, bolagsmän etc.)

- Framöver kunde utredningsenheten även kunna utarbeta fenomenutredningar och fullgöranderapporter om fysiska personers verksamhet som saknar organisationskopplingar.
 - Målet är att förbättra och effektivisera möjligheterna för flera myndigheter att få den information de behöver i sina uppgifter, då utredningsenheten kunde utarbeta fenomenutredningar och fullgöranderapporter även om fysiska personer som stöd för myndigheterna.
 - Förändringen gynnar särskilt verksamheten utreda och förebygga penningtvätt och finansiering av terrorism vid Centralen för utredning av penningtvätt, polisens, tullens och gränsbevakningsväsendets brottsförebyggande uppgifter, migrationsförvaltningens hantering av arbetsrelaterade uppehållstillstånd och övervakningsuppgifter samt skyddspolisens uppgift att bekämpa hot mot den nationella säkerheten.
2. Utvidgning av användningsområdet för den information som erhållits för fenomenutredningar till andra fenomenutredningar
- Framöver kunde den information som erhållits för en fenomenutredning användas i mer än en fenomenutredning.
 - Målet är att effektivisera utredningsenhetens tillgång till information och förbättra dess verksamhetsförutsättningar för att utreda fenomen inom grå ekonomi.
3. Ändringar avseende syftet med fullgöranderapporter
- De separata kraven som begränsar förundersökningsmyndigheternas begäran om fullgöranderapporter slopas.
 - Fullgöranderapporter möjliggörs även i sådana brottsfall där det strängaste straffet är mindre än ett år fängelse och det inte finns misstanke om att brottet har skett i en organisations verksamhet eller genom utnyttjande av den.
 - Uppgiften att avslöja brott läggs till som ett användningssyfte för fullgöranderapporter.
 - Syftet är att förbättra förundersökningsmyndigheternas tillgång till information.
4. Ändringar avseende radering av uppgifter som lagras i utredningsinformationssystemet
- Bestämmelsen om radering av uppgifter som inhämtats för fenomenutredningar uppluckras så att uppgifter framöver kan bevaras en viss tid, till exempel 3–5 år, för att möjliggöra senare användning.
 - Målet är att göra lagen om Enheten för utredning av grå ekonomi internt konsekvent, främja genomförandet av utredningsenhetens uppgift att ta fram information samt utvidga användningsområdet för den information som erhålls för fenomenutredningar.

Konsekvensbedömning

Lagändringen gör det möjligt att utarbeta fenomenutredningar om fenomen inom grå ekonomi som för närvarande hamnar i skymundan, till exempel fysiska personers näringsverksamhet utanför register, fysiska personers investeringar i grå ekonomi, transaktioner med kryptovalutor som inte deklarerar eller näringsverksamhet som bedrivs med hjälp av plattformsekonomin tjänster utan FO-nummer.

Användningen av tjänsten för fullgöranderapporter utvidgas i myndighetsuppgifter, och användningen av nuvarande rättigheter till information effektiviseras. Den centraliserade insamlingen av myndighetsuppgifter effektiviserar informationsinsamlingen och sparar kostnader. Tillgången till uppgifter i myndighetsregister förbättras genom en mer omfattande användning av den befintliga

centraliserade tjänsten för fullgöranderapporter och gränssnittslösningar för informationsutbyte. Utnyttjandet av information och automatiseringen av databehandlingen effektiviseras i myndighetsuppgifter. De tjänster som utvecklas väntas öka myndigheternas förmåga att identifiera och övervaka riskgrupper inom grå ekonomi och att rikta övervakningen mot dem. Myndigheters resurser frigörs från inhämtande av information till skötsel av huvudsakliga uppgifter. På det stora hela väntas förändringen effektivisera myndigheternas bekämpning av grå ekonomi och skapa förutsättningar för att förebygga grå ekonomi.

Lagändringen avseende utredningsenheten ökar efterfrågan på tjänster som Enheten för utredning av grå ekonomi tillhandahåller och användningen av myndigheters information i olika myndigheters uppgifter. Den nya behörigheten möjliggör utveckling av nya tjänster som kompletterar de centraliserade tjänster som utredningsenheten tillhandahåller.

Förändringen främjar informationsspridningen mellan den offentliga förvaltningens olika informationssystem (statsminister Orpos regeringsprogram s.112) och utvecklar digitaliseringen i informationsutbytet mellan myndigheter.

Metoder för bedömning av konsekvenserna

Statistik över ökad användning av fullgöranderapporter i nya myndighetsuppgifter. Kundnöjdhetsundersökningar riktade till myndigheter.

Ansvariga

Finansministeriet, Enheten för utredning av grå ekonomi, Skatteförvaltningen. Intressenter som börjar använda nya tjänster som tillhandahålls av utredningsenheten.

Tidsplan

Genomförs under 2025.

Resurser som behövs för åtgärden

Genomförs som tjänstemannauppdrag.

Information

Finansministeriet och Enheten för utredning av grå ekonomi, intressenter som anlitar tjänsterna.

3.5 Förmånstagarregisteruppgifternas aktualitet och riktighet.

Projektbeskrivning

Alternativ för att förbättra förmånstagarregisteruppgifternas aktualitet, riktighet och användbarhet utreds. Det mest lämpliga alternativet genomförs.

När det gäller penningtvättslagstiftningens krav förutsätter förmånstagarregisteruppgifternas tillförlitlighet och användbarhet utredningar av flera myndigheter. Utöver förmånstagarregisteruppgifter har andra myndigheter information om förmånstagare, men att använda dem i kors är en utmaning, och den gällande lagstiftningen möjliggör inte heltäckande massanalyser. Myndigheternas användningen av

förmånstagarregistret och dess användbarhet i bekämpningen av grå ekonomi och ekonomisk brottslighet bör effektiviseras. I och med AML-paketet får PRS som personuppgiftsansvarig ett betydligt större ansvar för att verifiera och uppdatera uppgifter än tidigare. I praktiken kommer dessa krav att förutsätta en jämförelse av uppgifterna i vårt förmånstagarregister med både Skatteförvaltningens ägaruppgifter och förmånstagaruppgifterna i Tullens kontoregister.

Konsekvensbedömning

Det förbättrade innehållet i förmånstagarregistret (riktighet, aktualitet) betjänar myndigheter i omfattande grad, effektiviserar bekämpning av grå ekonomi och ekonomisk brottslighet, observationer av penningtvätt och förbättrar avsevärt möjligheten att identifiera de faktiska bakomliggande aktörerna och arrangemangen.

Ansvariga

Patent- och registerstyrelsen, Skatteförvaltningen, arbets- och näringsministeriet.

Tidsplan

Under 2024–2025.

Resurser som behövs för åtgärden

Genomförs som tjänstemannauppdrag.

Information

Patent- och registerstyrelsen, övriga ansvariga för sin del.

3.6 Utveckling av Tullens analys och underrättelseanalys

Projektbeskrivning

Projektet utvecklar analys- och underrättelsekapaciteten samt hanteringen av kommersiella risker vid Tullens bevakningsavdelning i syfte att effektivisera bekämpningen av grå ekonomi och övervakningen av sanktioner. Målet är att säkerställa de grundläggande tekniska förutsättningarna för analyser för att utnyttja relevant information i syfte att avslöja centrala aktörer inom grå ekonomi och kringgående av sanktioner. Aktörer som strävar efter brottslig vinning bör identifieras snabbt som objekt för brottsbekämpningen så att relevanta övervaknings- och utredningsåtgärder kan vidtas mot dem. Genom att säkerställa de grundläggande tekniska förutsättningarna tryggas tillgången till data relaterade till operatörer genom implementering av informationssystemtjänster. Utredningsdelen av projekthelheten omfattar analys av intressenters samarbetsintressen och -möjligheter, samt tillgång till och användning av information om internationella aktörer. Genomförandedelen fokuserar däremot på anskaffning och ibruktage av en internationell företagsdatabas. I utredningsdelen specificeras genomförandedelens omfattning, samarbetsmöjligheter relaterade till drift och anskaffning samt anpassning av servicelösningen till användning. Genomförandet är beror således på utredningsdelens resultat och de slutsatser som dras utifrån den. Omfattningen av de utvecklingsåtgärder som vidtas i projektet är också villkorlig till den del att anskaffning av programvaror och informationssystemtjänster som kräver separata ekonomiska resurser kan genomföras under projektets gång endast om det är möjligt att erhålla finansiering för dem.

Projektet är kopplat till en fortsättning av det arbete som nämns i det avsnitt i regeringsprogrammet som handlar om hållbara offentliga finanser och skattepolitik för att bekämpa kringgående av skatt och grå ekonomi. Projektet har också en koppling till regeringsprogrammets åtgärder för att stärka den nationella säkerheten och samhällets krisbeständighet, där det i åtgärderna för att stärka brottsbekämpningen finns ett omnämnande om att sörja för Tullens verksamhetsförutsättningar och befogenheter. Projektet främjar dessutom en rättvis och öppen konkurrens i enlighet med principen om ”Rättvisare konkurrens i Finland” som beskrivs i regeringsprogrammet och där man vid avreglering av marknader också är noga med att förebygga och bekämpa grå ekonomi och illegal handel som snedvrider konkurrensen. Projektet har också en koppling till de sanktionssystem som stöder Europeiska unionens gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik, där Tullens uppgift är att genomföra import- och exportrestriktioner, tillsyn och förundersökning av brott till följd av sanktionsreglering. Således stöder projektet också skrivningen i regeringsprogrammet, enligt vilken regeringen främjar verkställandet och effektiviseringen av EU:s sanktioner mot Ryssland.

Konsekvensbedömning

Målen för projektet sammanfaller med Tullens strategiska mål, som går ut på att öka den samhälleliga genomslagskraften, förbättra informationshanteringen och informationsledningen samt att utveckla tekniska lösningar utifrån kärnverksamhetens utgångspunkter. Utöver att minska skattefelet syftar projektet också till att öka effektiviteten i bekämpningen av tullbrott, vars årliga effektivitet redan uppgår till tiotals miljoner euro. De analysmöjligheter som utvecklas genom projektet kommer också att i synnerhet stödja övervakningen av sanktioner och bekämpningen av relaterade regleringsbrott, vilket kan förväntas sysselsätta Tullen avsevärt även under de kommande åren. Eftersom det förebyggande arbetet fokuserar på information om aktörer, orsakar brister relaterade till tillgången till denna information betydande dröjsmål i processerna för tillsyn och brottsutredning, vars effekter även avspeglas hos andra myndigheter i den bekämpande kedjan och styrande intressentgrupper.

Uppföljning av konsekvenserna

Konsekvenserna kan mätas som tidsbesparingar i interna processer och samarbetsprocesser, snabbare processkedjor och förbättringar av kvalitetsfaktorerna för informationsanvändning och systemtjänster. Dessa antas medföra positiva indirekta konsekvenser i form av förändringar i brottsstatistiken, till exempel en eventuell ökning av utredningsprocenten för brott och förseelser och värdet av återvunnen brottslig vinning.

Ansvariga

Tullen har huvud- och informationsansvaret för projektet. Under beredningen kartläggs andra myndighetsintressenter och aktörer.

Tidsplan

Projektet genomförs 2025–2027 med fokus på anskaffning och implementering av systemtjänster.

Resurser som behövs för genomförandet av åtgärden

Projektet genomförs som tjänsteuppdrag när det gäller utredning och tekniskt genomförande. Projektet kräver externa resurser för leverans, implementering och underhåll av systemtjänsten under genomförandet av projektet på cirka 500 000–700 000 euro. Alternativ för finansiering av utvecklingsåtgärder som kräver ytterligare ekonomiska resurser utreds.

Information

Tullen

3.7 Partiell reform av statsunderstödslagen

Projektbeskrivning

I protokollet från statsminister Orpos ramförhandlingar 15–16.4.2024 konstateras att "Praxis för statsunderstöd ska reformeras och en mer effektiv och transparent statsunderstödsverksamhet säkerställas. Samtidigt är målet att i understödsverksamheten fokusera på allmänt understöd i stället för projektunderstöd. Målet är att minska den administrativa bördan och statsunderstödet via flera kanaler samt att förbättra verksamhetens effektivitet. Som ett led i arbetet startas reformen av statsunderstödslagen under 2024."

Tidigare förslag till ändring av statsunderstödslagen har inte utvärderats sektorsövergripande eller centraliserat under de senaste åren. Finansministeriet kommer att tillsätta en arbetsgrupp för att bereda en partiell reform av statsunderstödslagen. Arbetsgruppens har till uppgift att utvärdera behoven av ändringar av statsunderstödslagen som helhet. Arbetsgruppens uppgift är att bland annat bedöma behovet av att mer övergripande reglera grunderna för att vägra bevilja och betala ut statsunderstöd, varvid beviljandet av understöd kunde förhindras på grund av till exempel skatteskulder och vissa andra förfallna statliga fordringar, konkurs, icke-återbetalat statsunderstöd och eventuellt även vissa lagakraftvunna brottmålsdomar för understödssökandes ledning. Arbetsgruppen bereder relevanta förslag i form av en regeringsproposition så att den kan lämnas till riksdagen senast i september 2026. Statsunderstödslagens karaktär som allmän lag bevaras.

Konsekvensbedömning

De föreslagna ändringarna av statsunderstödslagen förhindrar kanalisering av statsunderstöd till bolag som inte har skött sina skatte- eller socialförsäkringsskyldigheter. Enligt en utredning av Enheten för utredning av grå ekonomi vid Skatteförvaltningen kan konsekvenserna av restriktionerna gälla upp till cirka 3 500 företag och ett årligt stödbelopp på cirka 250 miljoner euro.

Lagändringen kommer att öka arbetet för de myndigheter som beviljar statsunderstöd något, men den bedöms inte ha någon betydande inverkan på exempelvis deras resursbehov.

Projektet kommer inte att öka den administrativa bördan för företag och samfund som söker och får understöd, eftersom relevant information inhämtas från andra myndigheter, till exempel från Enheten för utredning av grå ekonomi vid Skatteförvaltningen.

Uppföljning av konsekvenserna

Konsekvenserna av projektet kan följas upp till exempel med en uppföljningsrapport av Enheten för utredning av grå ekonomi vid Skatteförvaltningen.

Ansvarig instans

Finansministeriet.

Tidsplan

Regeringens proposition lämnas till riksdagen hösten 2026.

Resurser som behövs för genomförandet av åtgärden

Den partiella reform av statsunderstödslagen genomförs som tjänstemannauppdrag.

Information

Finansministeriet ansvarar för informationen om den partiella reformen av statsunderstödslagen.

4 Vi utvecklar bekämpningen av grå ekonomi och ekonomisk brottslighet och myndighetsarbetet

4.1 Utredning av inrättande av ett boförvaltar- och utredarregister

Projektbeskrivning

Genomförandealternativen, fördelarna och kostnaderna för registreringen av boförvaltare och utredare vid företagssaneringar utreds. Syftet med registret är att göra det transparent för domstolar, borgenärer, gäldenärer och andra intressenter i insolvensförfaranden vilka personer som är behöriga att agera som boförvaltare och utredare. Registret effektiviserar tillsynen över förvaltningen och saneringen av konkursbon, eftersom registret endast innehåller personer som är lämpliga för uppgiften, och i registret kan antecknas information om beslut om tillsyn för respektive person. Registret främjar även förordnandet av boförvaltare och utredare.

Utredningen baserar sig på regeringsprogrammet för statsminister Petteri Orpos regering: "Möjligheten att inrätta ett register över boförvaltare och boutredningsmän utreds."

Konkursombudsmannens byrå genomför utredningen tillsammans med justitieministeriet.

Beslut om att inrätta registret fattas och bedöms utifrån denna utredning.

Konsekvensbedömning

Projektets eftersträlvade konsekvenser för bekämpning av grå ekonomi och ekonomisk brottslighet: Utredningen är det första steget mot att inrätta registret. De faktiska konsekvenserna realiserar endast om registret inrättas. Boförvaltarens skyldighet att utreda konkursgäldenärens ekonomiska ställning och verksamhet före konkursen samt skyldighet att vid behov polisanmäla misstänkta brott är de centrala utgångspunkterna för att realisera straff- och skadeståndsansvar i samband med konkurser. Detta främjas av en så kompetent och effektiv boförvaltning som möjligt.

Projektets konsekvenser för myndighetsverksamhet: Boförvaltares agerande för att utreda och realisera straff- och skadeståndsansvar ingår i tillsynen över förvaltarnas verksamhet vid Konkursombudsmannens byrå. Registret effektiviserar tillsynen. Registret möjliggör också ett effektivare ingripande i de boförvaltares verksamhet som har brister i att göra utredningsförfrågningar. Boförvaltare förordnas av domstolar. Registret främjar förordnandet av kompetenta och effektiva

boförvaltare. Skatteförvaltningen gör i allmänhet största delen av konkursansökningarna. Registret främjar framställande av kompetenta och effektiva boförvaltare i konkursansökningar.

Projektets konsekvenser för företagsverksamhet: Insolvensförfarandena blir mer transparenta. Registret främjar framställande av kompetenta och effektiva boförvaltare i konkursansökningar. Utredningen och realiseringen av straff- och skadeståndsansvaret främjas.

Med hjälp av registret är det möjligt att följa upp och rapportera i vilken utsträckning respektive boförvaltare har konkursförfaranden, om boförvaltare har avförts ur registret och om utredaren har fattat beslut om förvaltaren.

Uppföljning av konsekvenserna

Konsekvenserna av utredningen kan inte följas upp statistiskt, men registrets konsekvenser kan följas upp statistiskt enligt beskrivningen i föregående avsnitt.

Ansvariga

Konkursombudsmannens byrå och justitieministeriet.

Tidsplan

2024–2027.

Resurser som behövs för genomförandet av åtgärden

Vid konkursombudsmannens byrå utför två konkursöverinspektörer utredningar vid sidan av andra uppgifter. Konkursombudsmannen ansvarar för arbetet.

Projektet genomförs som tjänsteuppdrag.

Information

Konkursombudsmannens byrå/Terhi Maijala ansvarar för information om projektet.

4.2 Finlands förberedelser inför FATF:s femte bedömningsomgång och samordning av Finlands FATF-landsbedömning 2027–2028

Projektbeskrivning

Den internationella arbetsgruppen för finansiella åtgärder FATF (Financial Action Task Force), som Finland är medlem i, startade sin femte bedömningsomgång 2024. I den femte bedömningsomgången ska Finland delta i arbetsgruppens bedömningsarbete under cirka sex år genom att tillhandahålla sakkunnigresurser till andra länders landsbedömningar och genom att själv utsätta sig för bedömning. Det praktiska genomförandet av medlemmens skyldigheter bör planeras noggrant, eftersom den femte bedömningsomgången är betydligt kortare än den tidigare omgången och skyldigheterna innefattar betydligt större resurssatsningar än tidigare.

I samband med genomförandeprojektet upprättas en detaljerad plan för Finlands åtgärder under FATF:s femte bedömningsomgång. Planen omfattar bland annat tidsplanen för finländska sakkunnigas

deltagande i referentbedömningar och olika nationella myndigheters uppgifter under bedömningsomgången. Projektet samordnar också förberedelserna inför landsbedömningen av Finland, inklusive sammanställningen av en materialbank som innehåller det skriftliga material som ska beredas för bedömningen.

För landsbedömningen av Finland måste ett omfattande skriftligt material sammanställas både före och under landsbedömningen. Det skriftliga materialet omfattar utöver en beskrivning av den finska AML/CFT/CPF-regleringen och organiseringen av verksamheten också det material som behövs för att bedöma verksamhetens effektivitet. Sammanställningen av detta material kan bland annat kräva ändringar i regleringen, utarbetande och omvärdering av riktlinjer och operativ praxis för myndigheter. Eftersom genomförandet av dessa ändringar och demonstrationen av åtgärdernas effektivitet tar tid, måste tillräckligt med tid reserveras för dessa åtgärder. I landsbedömningen ingår dessutom ett tre veckor långt besök av bedömarna i Finland, där samordnaren ansvarar för arrangemangen. I landsbedömningen ingår också behandling av den rapport som sammanställs om Finland i FATF:s arbetsgrupper och generalförsamling efter besöket på plats.

Bedömningen av Finlands system för att förebygga penningtvätt och finansiering av terrorism sker 2027–2028. Förberedelser för landsbedömningen pågår redan i bland annat de nordiska länder vars femte bedömningsomgångs landsbedömningar sker samma år som bedömningen av Finland.

Resultaten av bedömningen påverkar Finlands anseende, och en misslyckad bedömning kan leda till att Finland utses till ett land med betydande strategiska brister i att förhindra penningtvätt och finansiering av terrorism.

Projektet samordnas av enheten för bekämpning av penningtvätt och finansiering av terrorism vid finansministeriets finansmarknadsavdelning, men alla nationella behöriga myndigheter som är skyldiga att förhindra penningtvätt och finansiering av terrorism deltar i de åtgärder som vidtas i projektet. Projektet samarbetar också med aktörer från den privata sektorn på relevanta områden.

Konsekvensbedömning

Projektet säkerställer att Finland fullgör sina internationella skyldigheter i bekämpningen av penningtvätt och finansiering av terrorism och stärker därmed förtroendet för finländska

system och aktörer för bekämpning av grå ekonomi och finansiering av terrorism. Starka system för förhindrande och upptäckt av penningtvätt och finansiering av terrorism gör det dessutom svårare för kriminella och aktörer inom grå ekonomi att verka.

Projektet förbättrar de behöriga myndigheternas och den privata sektorns medvetenhet om innehållet i FATF:s rekommendationer om att förhindra penningtvätt och finansiering av terrorism och de åtgärder som krävs för att de ska kunna genomföras effektivt.

Samordnade förberedelser vid rätt tidpunkt för landsbedömningen av Finland och bedömningsarbetet gör det möjligt för de deltagande parterna, inklusive anmälningsskyldiga inom den privata sektorn, att planera och organisera sin verksamhet mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

Det är fråga om ett krävande sektorsövergripande projekt som kommer att sysselsätta flera ministerier och ämbetsverk i hög grad. Samordningen kräver goda förberedelser, så att det arbete som krävs vid ministerierna och ämbetsverken för relevanta utredningar och svar kan utföras så effektivt som möjligt.

Med tanke på ett smidigt genomförande av landsbedömningen och de totala resurser som den kräver är det motiverat att det finns en person som ansvarar för detta arbete på ett övergripande sätt.

Uppföljning av konsekvenserna

Konsekvenserna av projektet återspeglas direkt i form att ett framgångsrikt genomförandet av Finlands FATF-medlemskapsskyldigheter och i resultaten av den landsbedömning som hänför sig till Finland.

Ansvariga

Projektet samordnas av finansministeriet, men alla myndigheter som är involverade i bekämpning av penningtvätt och finansiering av terrorism deltar i projektets åtgärder.

Tidsplan

Åtgärderna enligt projektet kommer att vidtas 2024–2028.

Resurser som behövs för genomförandet av åtgärden

Eftersom projektet inte kan genomföras vid finansministeriet som tjänsteuppdrag, kräver projektet separata resurser. Om separata resurser inte erhålls bör projektet inte ingå i åtgärdsprogrammet för bekämpning av grå ekonomi och ekonomisk brottslighet. Ansvaret för att förbereda landsbedömning av Finland skulle då ligga hos FATF:s ledningsgrupp, i enlighet med beslutet av FATF:s ledningsgrupp om att inrätta en FATF-grupp.

Om samordnarens tjänstebeteckning är planerare uppgår den årliga kostnaden till cirka 65 000 euro/år för perioden 2025–2028. Den uppskattade kostnadsnivån för materialbanken och hanteringen av uppdrag inklusive programvara (möjliggör hantering av material som klassificerats som konfidentiellt, högst säkerhetsklass IV) skulle vara 15 000 euro/år för 2027 och 2028 (kostnaderna för 2025 och 2026 har täckts med RRF-finansiering).

I enlighet med principerna för budgetekonomin föreslås 65 000 euro för genomförandet av projektet för 2025, 65 000 euro för 2026 och 160 000 euro för 2027, varvid även kostnaderna för 2028 skulle bli täckta. De totala beräknade kostnaderna för projektet är 290 000 €.

Information

Finansministeriet och andra deltagande myndigheter.

4.3 Harmonisering och utveckling av registreringsförfaranden för utländska personer samt säkerställande av registeruppgifterna riktighet och effektivisering av tillsynen

Projektbeskrivning

Registreringsförfarandena för utländska personer utvecklas och harmoniseras. Verksamhetsförutsättningarna för det sektorsövergripande övervakningsfältet för missbruk av identiteter effektiviseras. Informationsutbytet mellan myndigheter förbättras genom att utveckla lagstiftning och system och rutiner som möjliggör informationsutbyte.

Välfärdssamhället baserar sig rätt långt på att uppgifterna i myndighetsregister är aktuella och riktiga. Detta möjliggör också en trovärdig övervakning. Myndigheterna använder sig i hög grad av uppgifter från till exempel befolkningsdataregistret i sin verksamhet, varvid informationens riktighet är väsentlig. Eventuella felaktigheter i registeruppgifterna kumuleras i andra myndigheters interna system, register och beslut som baserar sig på uppgifterna. Problemen med registeruppgifternas tillförlitlighet leder till en ökad arbetsmängd inom riskhantering för de myndigheter som använder uppgifterna. Därför bör registeruppgifternas tillförlitlighet kontrolleras mer omfattande och på ett mer riskbaserat sätt.

Digitaliseringen av samhället, projekt för förnyelse av personbeteckningar och elektronisk identitet skapar tryck på myndigheterna att även utveckla kontrollen av registeruppgifter. Missbruket av identiteter har ökat i och med digitaliseringen av samhället, och denna utveckling kommer sannolikt att fortsätta. Inom Skatteförvaltningen inrättades ett särskilt projekt för övervakning av identitetsmissbruk och återbärningar (ID-projektet) i det tidigare åtgärdsprogrammet (2020–2023) för att övervaka missbruk av identiteter. Utifrån observationer i samband med projektet har det konstaterats att det är lätt att ta sig in i olika register i Finland. Skatteförvaltningens primära uppgift är inte att övervaka till exempel exploatering av utländsk arbetskraft eller missbruk av identiteter. Däremot har exempelvis registreringsuppgifter i befolkningsdatasystemet anförtrots Skatteförvaltningen enligt lagstiftningen, men samtidigt har sört för tillräcklig tillsyn och tillsynsverktyg. Alla registrerande myndigheter har inte tillsynsuppgifter och inte heller relaterad förmåga att identifiera risker relaterade till grå ekonomi och ekonomisk brottslighet.

Den lösa samordningen mellan myndigheter skapar också säkerhetsrisker. I Id-projektet gjordes observationer av bland annat att myndigheterna inte har en enhetlig uppfattning om vilka personer som befinner sig i Finland och om de personer som är inskrivna på basis av anställning överhuvudtaget faktiskt har arbetat i Finland. Dessutom ökar möjligheten för identitetsmissbruk när vi inte vet när utlänningar lämnar landet och vem som då eventuellt förfogar över deras identiteter, bankkonton och -kort. Missbruk av identiteter utgör en grund för bedrägerier. Även företag används som medel inom ekonomisk brottslighet, och lagstiftningen möjliggör inte avförande av FO-nummer ur register ens om företaget enbart etablerats i syfte att begå bedrägerier.

Skatteförvaltningen och vissa andra myndigheter registrerar också utlänningar i sina system med egen artificiell beteckning. Uppgifterna om en person som är registrerad med en artificiell beteckning överförs inte till befolkningsdatasystemet, utan finns endast hos den registrerande myndigheten. I det rådande världsläget finns en betydande risk att uppgifterna inte förmedlas vidare, i synnerhet inte till säkerhetsmyndigheterna.

Inom Skatteförvaltningen är största delen av personerna med artificiella beteckningar registrerade arbetsbaserat, och registrerade får samma verktyg från Skatteförvaltningen för att arbeta eller bedriva företagsverksamhet oavsett beteckningens art. Lagen ålägger Skatteförvaltningen att registrera personer åtminstone med artificiell beteckning, även utländska personer utan rätt att arbeta och ge dem skattekort och skattenummer.

Skatteförvaltningen ger även utländska personer som förvärvar fastigheter eller bostadsaktier i Finland en artificiell beteckning. Registrering kan till exempel begäras av ett befullmäktigat ombud utifrån en informell ansökan och papperskopia av pass som skickas per post. Problemet med användning av artificiella beteckningar accentueras av att personer ofta inte har identifierats och möjligheten till missbruk av identiteter är uppenbar. Det verkliga ägandet av såväl fastigheter som lägenheter kan döljas exempelvis i syfte att tvätta pengar eller kringgå sanktioner eller för att göra egendom otillgänglig för borgenärer.

När det gäller registeruppgifter har problem relaterade till informationsutbyte uppfattats som ett särskilt problem. I största allmänhet är den rättsliga ramen för informationsutbyte rätt splittrad när det gäller övervakning av utländsk arbetskraft och missbruk av identiteter. Lagstiftningen relaterad till informationsutbyte har inte utvecklats för att stödja flermyndighetssamarbete, vilket är nödvändigt för att övervaka utländsk arbetskraft och missbruk av identiteter. Till exempel är det mycket troligt att skada orsakad av missbruk av identiteter sker under övervakning av en annan myndighet, även om Skatteförvaltningen eller DVV är den myndighet som utfärdade beteckningen. Problemen relaterade till informationsutbyte gäller särskilt myndigheternas möjlighet att på eget initiativ lämna ut information som rör utlänningsövervakning (Skatt – RFV) eller missbruk av identiteter till andra behöriga myndigheter. I bedömningspromemorian om Skatteförvaltningens projekt för ID-missbruk och återbäringsbedrägerier i åtgärdsprogrammet 2020–2023 och slutrapporten om det därpå följande sektorsövergripande ID-projektet lyfts fram en hel del problem och utmaningar i myndighetsverksamheten och informationsutbytet. Det fortsatta sektorsövergripande ID-projektet hade en omfattande representation på myndighets- och ministerienivå, och synen på problemen var mycket enhetlig.

För närvarande har myndigheterna ingen klar uppfattning om varandras befogenheter och rättigheter. Tillräcklig information om de identiteter som har varit föremål för missbruk eller identiteter som inhämtats på falska grunder kan för närvarande inte delas mellan myndigheterna, vilket gör att missbruket av identiteter kan fortsätta. Väsentlig information vidarebefordras inte nödvändigtvis på eget initiativ, eller alternativt möjliggör lagstiftningen inte det. Det finns ingen övergripande samordning av kontrollen av registeruppgifter. Vidare är en enskild myndighets informationsbehov eller de relevanta uppgifter som redan finns hos den inte kända av andra myndigheter. Brister i registeruppgifter och missbruk av identiteter uppmärksammas av flera informationsanvändare, vilket innebär att det bör säkerställas att lagstiftningen på ett heltäckande sätt gör det möjligt för myndigheter att på eget initiativ lämna ut uppgifter vid missbruk.

Myndigheterna bör kunna kontrollera den information som används i övervakningen i realtid. Med andra ord behövs utbyte av massinformation i realtid. Detta kan delvis också vara information på så kallad aviseringsnivå. När det gäller lagändringar innebär detta att möjliggöra informationsutbyte på eget initiativ och med låg tröskel. Till exempel i fråga om Skatteförvaltningen är lagstiftningen i dag ett hinder för denna typ av informationsutbyte.

I Finland utfärdas personbeteckningar av Skatteförvaltningen, Migrationsverket (Migri) och Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata (DVV). Dessutom utfärdar vissa andra myndigheter artificiella beteckningar för att möjliggöra registrering av kunder (t.ex. Traficom). Samarbete mellan myndigheter och gemensamma registreringsförfaranden kräver reformer. Enhetliga förfaranden garanterar rättsskyddet men förbättrar samtidigt även registeruppgifternas tillförlitlighet, eftersom registreringen sker enligt samma kriterier och förfaranden. Myndigheterna bör också utveckla analysverksamheten och utnyttjandet av analysinformation. Dessutom bör utbildning för myndigheter som arbetar på området planeras och genomföras för att fördjupa deras kompetens.

Både identitetsrelaterat missbruk och övervakning av utländsk arbetskraft och arbetsrelaterad invandring involverar också en hel del tillförlitlig identifiering av personer och företag. Förslaget att inrätta en ID-central som presenterades i IDEFIX-projektet (Identification Finland – förberedande projekt för inrättande av en ID-central) är ett motiverat alternativ för att effektivisera myndighetsövervakningen. Dessa förslag löser dock endast en del av de aktuella utmaningarna, inte alla de problem och utmaningar som ID-projektet tar upp i den nuvarande registreringen av utlänningar. Fastställandet av en tydlig gemensam syn är också central i detta sammanhang. Ett färskt exempel på behovet av samarbete är det faktum att vissa av de arbetsgivare som certifierats av Migri (påskyndad handläggning)

visar sig vara aktörer inom grå ekonomi enligt Skatteförvaltningen. Polisavdelningen vid inrikesministeriet har gett sitt stöd till främjandet av projektet, eftersom frågan också har en inverkan på den inre säkerheten.

Konsekvensbedömning

Eftersom projektet effektiviserar bekämpningen av missbruk av identiteter och förbättrar registrens tillförlitlighet kommer missbruket sannolikt att minska till följd av projektet. Projektet strävar efter att förebygga skador som samhället orsakas på grund av missbruk av identiteter. Arbete för att hitta en gemensam syn.

Metoder för bedömning av konsekvenserna

- Kontroll av registeruppgifters kvalitet, identifiering av missbruk.
- Myndighetsimpulser, utbyte av information om missbruk av identiteter.
- Omfattande bekämpning.
- Identifiering av nya fenomen och gärningssätt.
- Internationella jämförelser.

Ansvariga

Skatteförvaltningen, Migrationsverket, Polisstyrelsen, inrikesministeriet, Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata, finansministeriet, arbets- och näringsministeriet, justitieministeriet.

Tidsplan

2025–2027.

Resurser som behövs för åtgärden

Utvecklingen av processer och förfaranden samt främjandet av behov av lagändringar utförs som tjänsteuppdrag. Om syftet även är att planera och utveckla gränssnitt mellan myndigheter (Skatt, Migri, DVV) vid informationsutbytet är kostnadsberäkningen 200 000 euro och Skatteförvaltningens resursbehov är 2 år.

Information

Ansvariga ministerier

4.4 Utveckling av internationellt myndighetssamarbete inom arbetarskyddet

Projektbeskrivning

- effektivisera internationellt samarbete inom tillsynen över arbetarskyddet och därmed öka tillsynens effektivitet i bekämpningen av grå ekonomi, arbetsrelaterade brott och svart arbete
- främja bekämpningen av svart arbete på EU-nivå genom att utveckla myndighetssamarbetet i den operativa verksamheten.
- HO: balansera den grå ekonomin > bekämpa kringgående av skatt och grå ekonomi

Projektmål:

- intensifiera samarbetet i synnerhet med arbetarskyddsmyndigheterna i de länder som sänder arbetstagare till Finland för att öka tillsynens effektivitet
- skapa en operativ modell för utbyte av information mellan de myndigheter som utför arbetarskyddsinspektioner och för att utföra gränsöverskridande inspektioner

Konsekvensbedömning

- öka övervakningens effektivitet genom gränsöverskridande informationsutbyte och inspektionsverksamhet (övervakningen slutar inte vid gränsen)
- informationsutbytet ökar övervakningens effektivitet inom EU/EES
- konsekvensbedömningen planeras i projektplanen

Uppföljning av konsekvenserna

- genom operativt myndighetssamarbete kan information samlas in om gränsöverskridande fortsatta åtgärder
- konsekvenserna bedöms under och efter projektet med en enkät
- slutrapport

Ansvariga

Arbetarskyddet:

- beredning och samordning LSAVI/specialiseringsuppdrag för utstationering
- genomförande: utlännings- och utstationeringsövervakning (projektgrupp) och fenomengrupp för rättvist arbetsliv

Tidsplan

2025–2027.

Resurser som behövs för genomförandet av åtgärden

- beredning och samordning inom ramen för specialiseringsuppdragets resurser
- genomförandeprojekt som fastställer resurserna för informationsutbyte och resurserna för gränsöverskridande inspektion
- genomförs som tjänstemannauppdrag

Information

nationell information om arbetarskydd, specialiseringsuppdrag för utstationering/LSAVI & projektgrupp.

4.5 Utvecklingsprojekt för myndighetssamarbete

Projektbeskrivning

Effektiv bekämpning av grå ekonomi, svart arbete och exploatering av arbetstagare förutsätter effektivt och nära samarbete mellan myndigheter. Målet för utvecklingsprojektet för myndighetssamarbete är att vidareutveckla myndighetssamarbetet inom tillsyn och informationsutbyte regionalt och nationellt.

Projekt mål:

- Regional utveckling av myndighetssamarbete
 - öka den riskbaserade tillsynen genom myndigheternas gemensamma analys av information och valet av tillsynsobjekt
 - utnyttja tillsynsmodeller som utvecklats genom myndighetssamarbete i tillsynen
 - öka och fördjupa myndighetssamarbetet till exempel genom arbete i gemensamma lokaler
- Nationell utveckling av myndighetssamarbete
 - förbättra dialogen på de regionala myndigheternas samarbetsforum i hela landet
 - utveckla samordningen av nationella tillsynsveckor och nationell tillsyn i samarbete med andra myndigheter
- Öka arbetarskyddsförvaltningens informationsutbyte på eget initiativ med andra myndigheter och främja informationsutbytet från andra myndigheter till arbetarskyddsmyndigheten.
 - öka arbetarskyddsmyndighetens informationsutbyte eget initiativ med identifierade samarbetsmyndigheter
 - identifiera nya samarbetsmyndigheter för informationsutbyte

Projektet svarar specifikt mot målet i regeringsprogrammet, enligt vilket man för att förhindra exploatering av arbetstagare och bekämpa människohandel ska effektivisera tillsynen och rikta arbetarskyddsinspektioner enligt riskanalyser till områden där skyddsbehovet är störst. Samtidigt förbättras myndigheternas samarbetsmöjligheter när informationsutbytet mellan olika myndigheter utvecklas.

Konsekvensbedömning

Projektets konsekvenser och framskridande utvärderas genom regelbunden uppföljning under hela projektet.

Projektet samlar in kvantitativ information om informationsutbyte mellan myndigheter, samarbete mellan myndigheter och konsekvenser av samarbetet för arbetarskyddsmyndighetens tillsyn. Dessutom kommer en kvalitativ bedömning av projektet att göras med hjälp av en enkät.

Ansvariga

Ansvarsområdena för arbetarskyddet ansvarar självständigt för projektledningen, uppföljningen och rapporteringen.

I projektet bedrivs samarbete redan i dag med etablerade samarbetsmyndigheter såsom polisinsättningar, Gränsbevakningsväsendet och Pensionsskyddscentralen. Dessutom kartlägger projektet även nya samarbetsmyndigheter i fråga om informationsutbyte. Om de utvecklingsåtgärder som vidtas i projektet avtalas alltid från fall till fall med respektive samarbetsmyndighet.

Tidsplan

Projektet genomförs 2025–2027.

En detaljerad projektplan görs för projektet innan det påbörjas.

Resurser som behövs för genomförandet av åtgärden

Projektet genomförs som tjänsteuppdrag, och förvaltningsområdet kan ordna projektfinansieringen självständigt.

Information

Arbetskyddsverkets nationella kommunikationsenhet ansvarar för informationen om projektet.

4.6 Projekt för att förbättra återvinningen av brottslig vinning i bekämpningen av gängkriminalitet – Al Capone

Projektbeskrivning

Syftet med projektet är att tillämpa ett urval av utredningsverktyg för ekonomiska brott relaterade till brottslig vinning (taktiska åtgärder relaterade till pengar och egendom) på gatugång och förebyggande av gängkriminalitet samt att öka förståelsen av fenomenet i polisverksamhet och på så sätt bidra till att en effektivare identifiering av organiserad och gängrelaterad kriminalitet. Ytterligare bekämpningsåtgärder eftersträvas uttryckligen genom spårning och återvinning av brottslig vinning dvs egendom.

- I projektet utvecklas med hjälp av vetenskapliga metoder information och en manual om utredning av gängrelaterad och organiserad kriminalitet som inkluderar rutiner och en processbeskrivning, inklusive återvinning av brottslig vinning ur polisverksamhetens perspektiv. Information som gäller den operativa modellen samlas in genom intervjuer som omfattar alla polisenheter. Den information som inhämtas i intervjuerna och så kallad "bästa praxis" sammanställs i en handbok.
- En preliminär utvecklingsåtgärd är behovet av att skapa en verksamhetsmetod där den operativa fältverksamhetens roll kopplas till att kontinuerligt samla in information och göra observationer och registrera denna information.

Konsekvensbedömning

Projektet effektiviserar identifieringen av gatugång i olika delar av Finland och harmoniserar polisens åtgärder för att återvinna egendom och vinning av brott vid förundersökning. Med hjälp av handboken, som uppdateras, blir det möjligt att dela information om hur gängmedlemmar har lärt sig att agera med pengar och egendom. Genom informationsutbytet blir förundersökningsmyndigheternas åtgärder mer effektiva.

Projektet kan medföra forskningsbehov för uppföljningsprojekt enligt följande: till exempel kommer möjligheterna till administrativt förebyggande (flermyndighetsverksamhet) att undersökas

Metoder för bedömning av konsekvenser

Uppföljning av utredda ärenden efter projektet gällande återvinning av brottslig vinning och egendom.

Ansvariga

Inrikesministeriet, Polisstyrelsen och Polisyreshögskolan (specialforskare Kari Laitinen (projektchef)

Specialforskare Terhi Kankaanranta

Tidsplan

Projektet genomförs 1.7.2024–30.6.2025.

Resurser som behövs för genomförandet av åtgärden

De totala beräknade kostnaderna för projektet är 71 300 €. Finansieringen kommer från FUI-sidan av inrikesministeriet.

Information

Om information om projektet avtalas separat mellan inrikesministeriet, Polisstyrelsen och Polisyreshögskolan.

Bilaga 1. Sammanfattning av finansieringen

Strategiska mål och projekt för åtgärdsprogrammet för bekämpning av grå ekonomi och ekonomisk brottslighet					
1) Vi främjar en sund konkurrens mellan företag och en rättvis arbetsmarknad					
	Projektets namn	Genomförande-utredningsprojekt	Projektsvariga	Finansieringsbehov (se projektanteckningarna)	
1	Bekämpning av ekonomiskt missbruk och effektiv upphandling inom välfärdsområdet	Genomförandeprojekt	KRV, Skatteförvaltningen, Polisen		
2	Regeringens proposition med förslag till lag om ändring av lagen om transportsektorn	Genomförandeprojekt	Kommunikationsministeriet		
2) Förebyggande av grå ekonomi och ekonomisk brottslighet					
3	Ändring av bestämmelserna om momsregistrering	Utredningsprojekt	FM och Skatteförvaltningen (ANM)		
4	fösummeavgift för ogrundade ansökningar om återbäring av källskatt	Genomförandeprojekt	FM och Skatteförvaltningen		
5	Professionella assistenter och möjliggörare.	Genomförandeprojekt	Skatteförvaltningen, IM, CRP, Tullen, Åklagarmyndigheten, KAM, FI, RFV, FM		
6	Utredning av bolag som avfärs ur handelsregistret	Utredningsprojekt	PRS, Skatteförvaltningen, Utredningsverket, Sysselettningsfonden		
3) Vi tryggar verksamhetsförutsättningarna för myndigheter som bekämpar grå ekonomi och ekonomisk brottslighet					
7	Bekämpning av grå ekonomi i situationer där man undviker utskrivning – utredning av behov av att utveckla lagstiftningen så att den motsvarar förändringarna i verksamhetsmiljön	Utredningsprojekt	Utredningsverket, (JM)		
8	Säkerställande av Skatteförvaltningens tillgång till information	Genomförandeprojekt	FM, Skatteförvaltningen		
9	Utveckling av Skatteförvaltningens och Tullens befogenheter och granskningsförmåga	Genomförandeprojekt	FM, Skatteförvaltningen, Tullen, JM		
10	Inrättande av en digital förenskt funktion vid Skatteförvaltningen (eventuell fortsatt projekt)				1 182 000 + 2 773 000/år
11	Genomförande av lagändringarna relaterade till Enheten för utredning av grå ekonomi	Genomförandeprojekt	FM, HTSY, Skatteförvaltningen, Intressenter (n/a tjänster).		
12	Utveckling av Tullens analys och underrättelseanalys	Genomförandeprojekt	PRS, Skatteförvaltningen, ANM		
13	Utredningsdel		Tullen		
13	Leverans, införande och administration av systemtjänster				500 000–700 000
13	Partiell reform av statsunderstödslagen	Genomförandeprojekt	FM		
4) Vi utvecklar bekämpningen av grå ekonomi och ekonomisk brottslighet och myndighetsarbetet					
14	Utredning av inrättande av ett bodbövaler- och utredningsregister	Utredningsprojekt	KAM, JM		
15	Finlands förberedelser inför FATF:s femte bedömningsomgång och samordning av Finlands FATF-landsbedömning 2027–2028	Genomförandeprojekt	FM, övriga myndigheter som bekämpar penningtvätt och finansiering av terrorism (2025 = 65 000, 2026 = 65 000, 2027 = 160 000)		290 000
16	Harmonisering och utveckling av registreringsförfaranden för utländska personer samt säkerställande av registeruppgifterna riktighet och effektivisering av tillsynen	Genomförandeprojekt	Skatteförvaltningen, Migri, IM, DVV, FM, ANM, JM, Pos		
17	Utveckling av gränssnitt mellan myndigheter	Genomförandeprojekt	RFV:s arbetskydd		200 000
18	Utveckling av internationellt myndighetsarbetet	Genomförandeprojekt	RFV:s arbetskydd		
19	Projekt för att förbättra återvinningen av brottslig vinning i bekämpningen av gängkr	Genomförandeprojekt	IM, Pos och Polyt		